

Motion till riksdagen 2005/06:U338

av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

Liberal Europapolitik

Motionen delad mellan flera utskott

1 Sammanfattning

För oss liberaler är de främsta målen med samarbetet inom den europeiska unionen (EU) fred, frihet och demokrati. EU är det viktigaste verktyget för att finna lösningar på sådana problem som vi har gemensamt i Europa. Utöver en stabil fred mellan tidigare fiender har vi européer EU och dess föregångare att tacka för en rad framgångar. Gränser mellan människor och länder har rivits. Grunden har lagts för att ytterligare utveckla Europas ekonomi. Ett genuint och brett ekologiskt ansvarstagande växer sig allt starkare.

Folkpartiet liberalernas vision för Europa är en kontinent som ger alla människor nya möjligheter. Den enskilda människans livschanser bygger på personliga valmöjligheter och på förankringar i olika gemenskaper. Politikens uppgift är att skapa goda villkor och spelregler för samverkan människor och gemenskaper emellan, och för att därmed ge individen frihet att växa. Visionen om individens frihet och möjligheter är grunden för att vi liberaler ser EU-samarbetet som en ödesfråga för Europas länder och deras medborgare.

1995 blev Sverige fullvärdig medlem i EU-samarbetet. Efter 11 år med socialdemokratiskt styre ser vi ett Sverige som i allt högre grad ställer sig utanför det europeiska samarbetet. Sverige har åter blivit en randstat som sagt nej till det gemensamma valutasamarbetet och som säger nej till fler gemensamma lösningar på gemensamma problem. Socialdemokraterna har misslyckats med att förankra det europeiska projektet hos det svenska folket. Till följd av detta har EU-negativismen växt sig allt starkare.

EU står just nu inför gigantiska utmaningar. Den institutionella krisen efter folkomröstningsnej i grundarländerna Frankrike och Holland har sänt chockvågor genom EU-kretsen och på allvar aktualiserat frågan om hur ett växande EU skall kunna styras på ett effektivt och demokratiskt sätt. EU:s legitimitet är starkt ifrågasatt, inte bara i traditionellt EU-skeptiska medlemsländer. Sammanbrottet i budgetförhandlingarna i juli blottade också en tydlig spricka mellan de länder som vill att EU:s budget skall moderniseras och de som vill hålla fast vid den dyra och otidsenliga jordbrukspolitiken. Den fortsatta utvidgningen, tidigare betraktad som det enskilt största succéprojektet inom ramen för samarbetet ifrågasätts, och EU-samarbetet lider brist på ledarskap.

Fel! Okänt namn på

Vägen ur krisen är inte enkel och svaren inte entydiga. Vi tror att en del av svaret för att återupprätta förtroendet för EU ligger i frågan om vad EU egentligen skall ägna sig åt. De allra flesta vill att EU skall ta sig an de stora utmaningarna men är besvikna för att processen går långsamt eller att resultaten inte är tillräckliga.

För att ge EU en chans att åstadkomma verkliga resultat vill vi fokusera EU:s uppgifter så att unionen får en chans att ägna sig åt att lösa verkligt gränsöverskridande problem – motverka miljöförstöringen, bekämpa den internationella brottsligheten, öka Europas konkurrenskraft och verka för mer frihet och säkerhet runt om i världen.

För att Sverige skall vara pådrivande i arbetet för att möta dessa utmaningar behövs förändring. En liberal Europapolitik driver utvecklingen mot ett Sverige som fullt ut samarbetar på samma sätt som andra länder i Europa, som fullt ut är medlemmar i det gemensamma valutasamarbetet, som driver på för ökat samarbete istället för att fungera som en bromskloss och som deltar i den europeiska debatten.

Mål. För svenska liberaler är de främsta målen med samarbetet inom Europeiska unionen fred, frihet, demokrati och ekonomiskt välstånd. Många av de problem och utmaningar som de svenska och europeiska samhällena möter är till sin natur internationella. Lösningarna på de gränsöverskridande utmaningarna finns i tätare samarbete över nationsgränserna.

Utvidgningen och Turkiet. Den 1 maj 2004 trädde tio nya medlemsländer in i unionen. Utvidgningen betraktas rättmätigt som den största succén i EU:s historia. Vi liberaler vill att EU skall vara öppet för alla demokratiska länder som delar unionens mål och som helt eller delvis ligger i Europa. Den nuvarande situationen i EU – folkomröstningsresultaten i Frankrike och Nederländerna – innebär dock en osäkerhet om konsekvenserna för den fortsatta utvidgningen. Vi vill starkt betona Europas och Sveriges långsiktiga intresse av att stödja europeiska länder som idag är utanför EU på deras väg mot stabil demokrati med fulla demokratiska fri- och rättigheter för alla medborgare, en väl fungerande rättstat och marknadsekonomi och andra centrala institutioner som karakteriserar en modern stat. Som stöd för detta långsiktiga mål är det centralt att EU fortsätter utvidgningen av unionen trots dagens kris och handlingsförlamning.

Vi avvisar sålunda de förslag som lagts fram för att hindra en förhandling som syftar till ett fullvärdigt turkiskt EU-medlemskap. Samma krav som gällt för andra länder som förhandlat om medlemskap skall gälla också för Turkiet. Även vi läser naturligtvis opinionsmätningar och inser att situationen idag är besvärlig och att det just nu finns en stor och skeptisk opinion i EU till turkiskt medlemskap. Skälet till detta har inte bara med Turkiet att göra utan även den internationella terrorismen, läget i Irak, m.m. Enligt en Eurobarometer sommaren 2005 är 35 procent av EU:s befolkning för och 52 procent emot turkiskt medlemskap. Eftersom vi inte styrs i våra värderingar och våra långsiktiga mål av opinionsmätningar ser vi dagens opinion som en besvärlig uppförsbacke, naturligtvis. Vår slutsats är att den tvingar oss att lägga ned mer kraft och omsorg på att lyfta fram de långsiktiga frågorna om Europas och Turkiets framtid och demokrati. Europas och Turkiets öde skall inte sty-

ras av "sifokrati" eller opinioner som är riktade mot terrorism och islam, utan av demokrati!

Demokrati och legitimitet. EU-samarbetet och EU:s institutioner måste öka sin demokratiska legitimitet hos unionens medborgare. Öppenheten och insynen behöver förbättras, liksom möjligheterna för medborgarna att få direkt inflytande. Ett starkare politiskt ledarskap beträffande EU-frågorna krävs i Sverige. Lika klandervärt som det idag är att vara okunnig om FN bör det bli beträffande EU.

EU-konstitutionen. Vi respekterar utslagen i de holländska respektive franska folkomröstningarna. Medborgarnas nej måste tas på allvar. Följaktligen ställer Folkpartiet sig bakom beslutet om en reflektionspaus i ratifikationsprocessen. Men pausen får inte slarvas bort. Vi behöver grundligt diskutera vad EU skall syssla med och vad EU-länderna skall samarbeta om. I Sverige, som i alla andra EU-länder, måste pausen användas till att skapa en bred diskussion om Europafrågorna. Regeringen bör återkomma med konkreta förslag på hur pausen bäst utnyttjas för detta ändamål.

Riksdagen och EU-frågorna. Riksdagens arbete med EU-frågor måste förbättras. Riksdagen bör skapa bättre insyn och driva en öppet utövad kontrollmakt i EU-frågor och därigenom ge sitt bidrag för att höja kunskapen och legitimiteten hos medborgarna beträffande Europasamarbetet. Riksdagens EU-nämnd, som utövar den parlamentariska kontrollen över regeringens ställningstaganden i EU-samarbetet, och som regeringen skall informera om alla frågor inför ministerrådsmöten och toppmöten, bör som grundregel hålla sina sammanträden öppna för medier och allmänhet. Riksdagens fackutskott bör involveras tidigare i beslutsprocessen när det gäller arbetet med EU-frågor. Riksdagen bör redan nu införa en subsidiaritetskontroll och på olika sätt öka inslaget av EU-aspekter i debatter och offentliga utfrågningar. Svenska Europaparlamentariker bör kunna delta i vissa riksdagsdebatter och därigenom tillföra kunskap och europeiska perspektiv.

Gemensam handels- och jordbrukspolitik. Idag riskeras hela det globala multilaterala regelsystemet för världshandeln i WTO av EU:s och USA:s jordbruksprotektionism. En avreglering av den gemensamma jordbrukspolitiken i EU skulle på ett kraftfullt sätt kunna bidra till förbättringar för stora delar av världens fattiga landsbygdsbefolkning, men även för konsumenterna och miljön i EU. Senare års utveckling med delvis höjda handelshinder mot länder utanför EU:s närområde – inte minst u-länder – bör vändas. EU kan framför allt göra insatser när det gäller lägre handelshinder för import till i-länderna av jordbruksprodukter och enklare industrivaror, som tekovaror från bl.a. Kina, samt nedmontering av EU:s och USA:s omfattande system av s.k. antidumpingsåtgärder. Att eliminera EU:s exportsubventioner på jordbruksprodukter är bara början av ett sådant reformarbete. EU:s jordbrukspolitik måste fokusera på konsumenternas behov av säkrare, bättre och billigare livsmedel. Det innebär liberalisering och avreglering inom unionen förutom en nedmontering av gränshinder och avveckling av subventioner till jordbruket. Alla former av stöd som inte är förenliga med frihandel bör avskaffas till 2015.

Fel! Okänt namn på

Gemensam inre marknad. Den inre marknaden skall vårdas genom en ny, stark konkurrensmyndighet, domstol och tydliga regler för rörlighet för personer, tjänster, varor och kapital. Konkurrenspolitikens mål och kriterier behöver moderniseras. Folkpartiet vill att det snarast införs ett tjänstehandelsdirektiv som skapar en genuin rörlighet för handeln med tjänster inom unionen.

EU:s budget. Vad gäller EU:s budget förespråkar vi en medlemsavgift på ca 1 procent av BNP, att mer av EU-budgeten satsas på stöd till fattiga människor i de fattigaste medlemsländerna, att mindre stöd ges till jordbruket och inget stöd ges till regioner i EU:s rika medlemsländer. EU:s budget bör i större utsträckning slussa medel till forsknings- och utvecklingsprojekt, som dessutom bör avbyråkratiseras och kvalitetssäkras bättre än idag. EU:s revisionsrätt bör ses över så att dess effektivitet med 25 (och senare 27) medlemsstater säkerställs.

Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. EU måste tala med en röst i utrikespolitiken. EU skall i praktiken leda och ansvara för att målen om fred, frihet, demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och effektiv terroristbekämpning kan upprätthållas även i det egna närområdet. EU skall dock inte utveckla något med Nato parallellt eller konkurrerande försvar. Sverige bör ingå i Nato. Den transatlantiska länken bör vårdas och stärkas och skall även fortsättningsvis vara en grundbult i Europas och Sveriges säkerhetspolitik. Det övergripande målet för det gemensamma biståndet skall vara demokrati.

Gemensam flyktingpolitik. Den gemensamma flyktingpolitiken måste bli mer human än idag. Tyvärr är strömningarna i Europa snarast de motsatta. Asylrätten skall värnas inom ramen för en gemensam flyktingpolitik med minimiregler. Den gemensamma flyktingpolitiken skall bl.a. motverka överströmningseffekter mellan länderna.

Gemensam brottsbekämpning. EU måste driva på arbetet med att utveckla samarbetet avseende brottsbekämpning, särskilt beträffande narkotika och slavhandel med kvinnor och barn. Låt Europol utvecklas mot en ”federal polis” – ett europeiskt FBI med utökade resurser. Effektivisera samarbetet inom EU:s åklagarsamarbete Eurojust. Samarbetet på det rättsliga området bör fördjupas inom ramen för nuvarande fördrag.

Gemensam miljöpolitik. Möjligheterna till bindande överstatliga beslut, och att ställa länder till svars som inte följer reglerna, bör inom miljöområdet utnyttjas till fullo av EU. Med rätt beslut på rätt nivåer kan EU utvecklas till världens bästa miljöorganisation. Genom att vi i EU fattar gemensamma beslut om miljökrav inom industrin och andra samhällssektorer så vet alla länder att deras industrier inte blir utsatta för konkurrens av industrier med lindrigare krav inom unionen. Då blir det lättare att få med alla länder på strängare miljöregler.

Alkohol, tobak och narkotika. Att införa en mer tillåtande narkotikapolitik är inte förhandlingsbart. Det krävs intensivt arbete för att föra ut Sveriges narkotikastrategi i Europa. Vi förespråkar en generell sänkning av EU-införselkvoterna för alkohol. Därutöver borde medlemsstaterna ha större möjligheter att själva påverka sina egna kvoter. Tobak bör omgående elimineras.

Fel! Okänt namn på

ras från EU:s gemensamma jordbrukspolitik, och regeringen bör kräva en tidsplan för avveckling av tobaksstödet.

Fel! Okänt namn på

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning.....	1
2	Innehållsförteckning	6
3	Förslag till riksdagsbeslut.....	7
4	Ett medborgarnas Europa	9
4.1	Mer demokrati	9
4.2	Mer information och debatt	9
5	EU:s författning.....	11
6	Större öppenhet.....	12
7	Låt inte EU:s kris stoppa utvidgningen.....	12
8	Ökad flexibilitet.....	14
9	Flyktingpolitiken	14
9.1	Gemensamma miniminormer på humanitär grund	14
9.2	En gemensam asylpolitik med hänsyn till Genèvekonventionen.....	15
10	Reformera EU:s utvecklings- och biståndspolitik	16
11	En gemensam utrikes- och säkerhetspolitiken.....	17
11.1	Stärk den transatlantiska länken	18
12	Utveckla EU:s grannskapspolitik	19
13	Stärk den inre marknaden.....	20
14	Sysselsättning och sociala frågor.....	22
15	Inför ett arbetstillstånd för hela EU	22
16	Reformera jordbrukspolitik och regionalpolitiken.....	22
17	EU:s budget.....	24
18	Ett utökat samarbete för brottsbekämpning.....	24
18.1	Bekämpa slavhandel med kvinnor och barn	25
19	Stärk EU:s arbetet för miljön.....	25
19.1	En effektiv klimatpolitik.....	26
19.2	En ny havsmiljöpolitik	27
19.3	Ökad kärnsäkerhet.....	27
19.4	Miljökrav på varor.....	27
20	Säkrare och sundare livsmedel i EU	28
21	Narkotika, tobak och alkohol – större genomslag för folkhälsoerspektivet i EU	29

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka EU:s legitimitet och förtroende hos unionens medborgare samt åtgärder för ökad öppenhet, mer information och debatt.¹
2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att grundregeln bör vara att riksdagens EU-nämnds sammanträden skall vara öppna för allmänhet och medier.¹
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med konkreta förslag på hur pausen i ratificeringsprocessen av EU:s nya författning bäst kan utnyttjas för att sprida information och skapa debatt om Europafrågorna.¹
4. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att parlamentens möjlighet till subsidiaritetskontroll bör genomföras redan nu.¹
5. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att svenska EU-parlamentariker bör ges möjlighet att delta i vissa debatter i Sveriges riksdag.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU skall vara öppet för alla demokratiska länder som delar unionens mål, ligger helt eller delvis i Europa och som uppfyller de grundläggande politiska och ekonomiska kriterier för medlemskap som EU slagit fast.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s flyktingpolitik skall utformas med gemensamma miniminormer som ger möjlighet för det enskilda medlemslandet att föra en mer solidarisk politik samt att regeringen med kraft skall motverka asylförslag som bryter mot internationell flyktingrätt.²
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s bistånd och demokrati.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av en gemensam utrikespolitik och vikten av att EU talar med en röst i utrikespolitiken.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att stärka den transatlantiska länken och EU:s samarbete med Nato.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den europeiska grannskapspolitiken.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att stärka den inre marknaden.³
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ompröva sin inställning till tjänstehandelsdirektivet och verka för att detta direktiv genomförs så snart som möjligt.³
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta ett arbetstillstånd för hela EU.²

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om världshandeln och åtgärder för att liberalisera och avreglera den gemensamma handels- och jordbrukspolitiken samt reformera regionalpolitiken.³
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för att förbättra och effektivisera kampen mot internationell brottslighet, inte minst slavhandel med kvinnor och barn.⁴
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för en bättre och effektivare miljöpolitik samt livsmedelssäkerhet.⁵
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder på områdena narkotika, alkohol och tobak.⁶

¹ Yrkandena 1–5 hänvisade till KU.

² Yrkandena 7 och 14 hänvisade till SfU.

³ Yrkandena 12, 13 och 15 hänvisade till NU.

⁴ Yrkande 16 hänvisat till JuU.

⁵ Yrkande 17 hänvisat till MJU.

⁶ Yrkande 18 hänvisat till SoU.

4 Ett medborgarnas Europa

Det europeiska projektet är i alla avseenden unikt och har inga modeller eller ramar att följa. De senaste åren har samarbetet tagit flera steg i federal riktning – inrättandet av en gemensam valuta, en mer gemensam utrikes- och säkerhetspolitik och ett närmare samarbete på det inrikes och rättsliga området. Denna utveckling har sin grund i de faktorer som en gång gav upphov till EU och som i stora delar är och troligen länge framöver kommer att vara drivande i EU-integrationen: gränsöverskridande problem som kräver gränsöverskridande lösningar och institutioner då nationalstatens organisation är otillräcklig för att klara medborgarnas säkerhet, välbefinnande och miljö.

Samtidigt är regioner, kommuner, städer och den egna nära omgivningen för de flesta människor den primära källan för identifikation. Vi liberaler menar att det gränsöverskridande samarbetet och den lokala identifikationen inte får stå i motsats till varandra, utan bör ses som komplement. Nationalstaterna har haft en viktig – men också katastrofal – roll i Europas konfliktfyllda historia. Inom ramen för nationalstaten har demokratin, marknadsekonomi och välfärdsstaten kunnat utvecklas. Men nationalstaternas konsolidering har också lett till rivalitet, krig, konflikt och etniska motsättningar. I takt med internationaliseringen förändras särskilt den europeiska nationalstatens roll. Den utmanas underifrån av starkare lokala och regionala folkligt förankrade organ, från sidan av gränsöverskridande samarbete med andra stater och uppiifrån av internationella organisationer.

Det är därför en stor utmaning att finna nya former för deltagande och demokratisk maktutövning på global nivå. EU är ett unikt exempel på en delvis överstatlig demokrati, en demokrati som inte på något sätt är färdig eller fullkomlig utan hela tiden söker nya former. Kraven på en bättre fungerande demokrati inom EU måste kunna förenas med en ökad effektivitet i EU:s arbete.

4.1 Mer demokrati

EU måste öka sin legitimitet och sin acceptans hos Europas medborgare. Skepsisen mot EU är idag stor runt om i Europa. Detta manifesterades inte minst genom Frankrikes och Hollands nej i folkomröstningen om EU:s nya författning.

4.2 Mer information och debatt

Behovet av att öka EU:s legitimitet och demokratiska förankring är således viktigare än någonsin. Fundamentalt för att öka medborgarnas förtroende är information och debatt. Det finns idag ett stort behov av arenor för Europadebatt såväl i Sverige som i EU.

Ett skäl till EU-skepsisen i Sverige är att partier, i första hand de som är splittrade internt i Europafrågan, brustit i att förklara varför EU alls finns, vad

Fel! Okänt namn på

länderna gör i EU-samarbetet och varför Sverige bör vara med. Det har saknats en svensk debatt om varför EU är viktigt för Sverige. Myter om EU får stå oemotsagda vilket skapat misstro och avståndstagande mot det europeiska samarbetet. Inte sällan diskuteras de europeiska frågorna enbart utifrån en snäv nationell nyttsynpunkt istället för att diskuteras utifrån gemensamma europeiska intressen och värderingar. För att EU på detta vis skall bli "inrikespolitik", krävs i denna fråga ett tydligt ledarskap från regeringen – ett ledarskap som saknas alltsedan Socialdemokraterna tog makten 1994 och Sverige blev medlem i den europeiska gemenskapen.

Alla beslutsfattare i Sverige måste anstränga sig mera för att sätta sig in i Europapolitikens betydelse och möjligheter för den egna verksamheten och därmed göra EU mer vardagligt. Politiker som arbetar med EU-frågor har en mycket viktig uppgift i att sprida arbetet till andra, att öka kunskapen om Europasamarbetet och i Sverige driva på en diskussion om Europafrågor. Behovet av öppenhet, seminarier, utbildningar och forskning är fortfarande stort. Folkbildning om Europafrågor bör drivas kontinuerligt. Folkpartiet anser att regeringen bör utarbeta en sammanhållen strategi för hur informationsarbetet om EU skall bedrivas på lokal nivå. En sådan strategi existerar inte idag.

Den s.k. EU-2004-kommittén har fått förlängt mandat att bedriva verksamhet i nuvarande form t.o.m. årsskiftet 2005. Dock ställer sig Folkpartiet negativt till kommitténs förslag till permanent bidragsgivning och utåtriktad verksamhet vad gäller EU-projekt och EU-frågor. Förslaget innebär att en ny myndighet skall ta ansvaret för spridningen av EU-information. Folkpartiet motsätter sig att en ny bestående myndighet för att fördela ekonomiskt stöd till organisationer för EU-information inrättas. Genuint engagemang och debatt kan inte och skall inte styras av myndigheter. Att skapa en ny myndighet är att ge alibi åt de politiker som inte tar sitt ansvar och debatterar Europafrågor.

EU-nämnden är riksdagens organ för kontroll av, och samråd med, regeringen i EU-frågor. I början av sommaren 2003 höll riksdagens EU-nämnd för första gången ett öppet sammanträde för allmänhet och medier, där statsminister Göran Persson redogjorde för regeringens hållning inför EU-toppmötet i Grekland. EU-nämndens sammanträden bör som grundregel ha öppenhet för medier och allmänhet. Det ger ökad kunskap och därmed ökad legitimitet för EU-arbete.

Riksdagens fackutskott är idag i många fall för lite engagerade i EU-frågor. De bör ägna mer tid och resurser till att informera sig om aktuella EU-frågor på sitt område, aktuell Europadebatt och sist men inte minst svenska regeringens och myndigheters diskussioner, hållningar och formella förhandlingspositioner i EU-sammanhang. Att riksdagens roll i EU-arbetet måste stärkas och att utskotten involveras tidigt i EU-processerna slogs under våren 2004 fast i en rapport från Riksdagskommitténs referensgrupp för EU-frågor. I rapporten föreslås bl.a. att grön- och vitböcker tydligare integreras i riksdagens vanliga arbetsformer och att utskotten kan föreslå kammaren att debatt med anledning av dessa hålls. Folkpartiet delar denna inställning. Vad gäller frågan om var det slutliga samrådet i EU-frågor skall ligga föreslår

Folkpartiet att det fortsatt skall hanteras i EU-nämnden samt att det slutliga förhandlingsmandatet skall ges där.

För att stärka Sveriges riksdags roll i EU menar vi att det förslag som framfördes i konstitutionen om parlamentets möjlighet till subsidiaritetskontroll av EU-beslut kan och bör genomföras så snart som möjligt. Det kan vi besluta om oavsett vad som händer med konstitutionen.

Ett steg för att öka kopplingen mellan den svenska och den europeiska politiken vore att ge EU-parlamentarikerna ett eget formaliserat och öppet forum för återrapportering i det nationella parlamentet. På så sätt skulle EU-parlamentarikernas roll bli mer tydlig och EU föras närmare medborgarna. I Nederländerna har idag de holländska EU-parlamentarikerna möjlighet att delta i särskilda debatter i det egna nationella parlamentet. Vi anser att de svenska EU-parlamentarikerna bör ges en sådan möjlighet i den svenska riksdagen.

5 EU:s författning

På Europeiska rådets möte den 18 juni lyckades EU:s stats- och regeringschefer enas om ett förslag till ny författning. För första gången någonsin skulle EU få en författning. Folkpartiet var det första svenska parti som förespråkade en europeisk författning för att förtydliga unionens ansvar och befogenheter. Vi är naturligtvis glada och stolta över att en sådan utarbetades. Därför beklagar vi att författningen lagts på is.

Vi respekterar dock utslagen i de holländska respektive franska folkomröstningarna; medborgarnas nej måste tas på allvar. Samtidigt har ett antal länder redan ratificerat konstitutionen, varav två med folkomröstning, och dessa ställningstaganden måste också respekteras.

Emellertid ställer Folkpartiet sig bakom beslutet om en reflektionspaus i ratifikationsprocessen. Vi behöver grundligt diskutera vad EU skall syssla med och vad EU-länderna skall samarbeta om. I Sverige, som i alla andra EU-länder, måste pausen användas till att skapa en bred diskussion om Europafrågorna. I detta har alla politiker ett ansvar. Ansvaret vilar också tungt på den svenska regeringen. Folkpartiet menar därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med konkreta förslag på hur pausen bäst kan utnyttjas för att sprida information och skapa debatt om Europafrågorna.

Pausen måste också utnyttjas till att fundera kring hur förslaget till konstitution skall hanteras. Tills vidare kan vissa av förslagen vilka visat sig vara okontroversiella för medborgarna genomföras inom ramen för nuvarande fördrag. Exempelvis finns inga hinder för att öppna ministerrådet för insyn vid lagstiftning eller att stärka parlamentets roll genom att öka möjligheterna för parlamenten att stoppa ett beslut som misstänks strida mot den s.k. subsidiaritetsprincipen.

Fel! Okänt namn på

6 Större öppenhet

Under Sveriges ordförandeskap, våren 2001, antogs nya offentlighetsregler. Liberalerna i Europaparlamentet spelade en viktig roll i processen. Ett viktigt steg i riktning mot ökad öppenhet och tillgänglighet togs därmed. Men ännu återstår en rad problem. Känsliga handlingar som hemligstämplats, exempelvis med hänvisning till allmän säkerhet eller internationella relationer, kan undantas från offentlighetsprincipen och behöver inte diarieföras. Författaren till ett känsligt dokument är den som beslutar om det får lämnas ut. Detta är regler som står i strid med den princip som finns i Sverige.

Vi liberaler menar att det bl.a. är genom ökad öppenhet och insyn som medborgarnas förtroende för unionen kan vinnas. För att säkra öppenheten i EU:s institutioner bör strävan vara att införa en offentlighetsprincip av den modell som används i Skandinavien. Insyn och ett gott agerande gentemot medborgarna måste vara ledstjärnor för EU:s institutioner. Öppenhet bör vara regel, sekretess undantag, istället för tvärtom. Meddelarfriheten skall garanteras. Möjligheten för allmänheten att få tillträde till offentliga möten i parlamentets och rådets byggnader måste förbättras.

På det nationella planet bör Sverige upprätthålla sin hittillsvarande tolkning av offentlighetsprincipen. Svensk hantering av EU-dokument skall följa svenska lagar och rättspraxis när det gäller offentligheten, oavsett hur en handling klassats av ett EU-organ. Om unionsorganen bestrider vår rätt att tillämpa offentlighetsprincipen skall vi strida i EG-domstolen för vår öppenhet. Vi liberaler ser också öppenhet som den mest effektiva åtgärden mot korruption och oegentligheter.

7 Låt inte EU:s kris stoppa utvidgningen

I maj 2004 trädde tio nya medlemsländer in som fullvärdiga medlemmar i den europeiska unionen.

Utvidgningen är av fundamental betydelse för hela regionens ekonomiska stabilitet, tillväxt och framtida välbefinnande. All erfarenhet säger att stabila rättsliga och andra institutioner i kombination med vidgade marknader ger stora ekonomiska vinster. Det innebär att nya affärsmöjligheter öppnas för såväl exportörer som importörer. Ett EU som innefattar i princip hela kontinenten skapar en dynamisk marknad. Det innebär naturligtvis krav på omställningar inte minst i de gamla EU-länderna.

Vi liberaler vill att EU skall vara öppet för alla demokratiska länder som delar unionens mål och som helt eller delvis ligger i Europa. Även om det kan dröja innan länder som Ukraina och Moldavien kan bli fullvärdiga medlemmar är det viktigt att denna princip, med sin grund i Romfördraget, hålls levande och öppen. Länder som vill träda in i EU måste, givetvis, uppfylla de grundläggande politiska och ekonomiska kriterier för medlemskap som EU slagit fast. Detta innebär krav på institutionell stabilitet som garanterar demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter och respekt för och skydd av mino-

riteter, krav på fungerande marknadsekonomi, liksom förmåga att överta och följa EU:s regelverk.

Den nuvarande situationen i EU innebär dock en osäkerhet om konsekvenserna för den fortsatta utvidgningen utifrån folkomröstningsresultaten i Frankrike och Nederländerna. Vi vill starkt betona Europas och Sveriges långsiktiga intresse av att stödja europeiska länder som idag är utanför EU på deras väg mot stabil demokrati med fulla demokratiska fri- och rättigheter för alla medborgare, en väl fungerande rättstat och marknadsekonomi och andra centrala institutioner som karakteriserar en modern stat. Som stöd för detta långsiktiga mål är det centralt att EU fortsätter utvidgningen av unionen trots dagens kris och handlingsförlamning.

Vi avvisar sålunda de förslag som lagts fram för att hindra en förhandling som syftar till ett fullvärdigt turkiskt EU-medlemskap. Samma krav som gällt för andra länder som förhandlat om medlemskap skall gälla också för Turkiet.

Även vi läser naturligtvis opinionsmätningar och inser att situationen idag är besvärlig och att det just nu finns en stor och skeptisk opinion i EU till turkiskt medlemskap. Skälet till detta har inte bara med Turkiet att göra utan även den internationella terrorismen, läget i Irak, m.m. Enligt en Eurobarometer sommaren 2005 är 35 procent av EU:s befolkning för och 52 procent mot ett turkiskt medlemskap. Eftersom vi inte styrs i våra värderingar och våra långsiktiga mål av opinionsmätningar ser vi dagens opinion som en besvärlig uppförsbacke, naturligtvis. Vår slutsats är att den tvingar oss till att lägga ned mer kraft och omsorg på att lyfta fram de långsiktiga frågorna om Europas och Turkiets framtid och demokrati. Europas och Turkiets öde skall inte styras av "sifokrati" eller opinioner som är riktade mot terrorism och islam, utan av demokrati!

Däremot är det centralt att slå fast att det fortsatt måste ställas höga krav på demokrati och mänskliga rättigheter i Turkiet. Landet kan inte bli medlem förrän de kurdiska och andra minoritetsfolkens rättigheter respekteras fullt ut. Det innebär att landet måste genomgå omfattande reformer för att leva upp till den nivån avseende mänskliga rättigheter.

Likaledes kan inte medlemskapsförhandlingar med Makedonien inledas förrän landet visat tydliga och bestående framsteg i fråga om demokrati, mänskliga rättigheter och minoritetsskydd. Samma krav skall ställas på Kroatien. Dock vill vi poängtera att Kroatiens förhandlingsstart är avhängigt av att Kroatien gör allt för att general Ante Gotovina förs till Haag och ställs inför domstolen för krigsförbrytelser begångna i det forna Jugoslavien.

Rumänien och Bulgarien, som redan förhandlar om medlemskap, bör stödjas ytterligare för att kunna bli medlemmar 2007. Det är dock viktigt att dessa två länder inte bedöms i klump, utan att deras utveckling mot ett medlemskap betraktas individuellt.

Fel! Okänt namn på

8 Ökad flexibilitet

En fråga som med jämna mellanrum dyker upp i samband med utvidgningsprocessen är om det är möjligt att förena länder som är så olika i ett samarbete som EU. Kan det europeiska samarbetet fördjupas genom närmare valutasamarbete och en gemensam asylpolitik, samtidigt som det breddas till att omfatta fler medlemmar? Folkpartiet liberalerna menar att s.k. flexibel integration, dvs. att olika länder rör sig i olika hastigheter mot samma mål, kan vara aktuellt som en av ett medlemsland frivilligt vald övergångslösning. I princip är dock olika grader av medlemskap olyckligt och bör därför heller inte institutionaliseras. Genom att tillåta några länder att gå vidare och fördjupa samarbetet inom ett visst område men samtidigt kräva att dessa länder alltid skall vara öppna för nya medlemmar i sitt fördjupade samarbete kan integrationen i hela EU gå framåt. Så länge som unionens gemensamma mål främjas inom ramen för sådant närmare samarbete, och så länge som inget medlemsland utesluts från att delta om det så önskar kan vi övergångsvis acceptera sådana lösningar.

Ett viktigt undantag är dock den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Här bör EU tala med en röst. Därför anser Folkpartiet att det inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inte skall vara möjligt för några länder att ha andra mål för sin politik eller gå före inom detta område.

Flexibiliteten bör ses som en övergångslösning för de länder som inte är mogna eller väl förberedda för att ingå i ett djupare samarbete. Också genom nära samarbetsavtal kan länder knytas närmare den europeiska gemenskapen och få del av den demokratiska stabilitet och ekonomiska utveckling som ett potentiellt medlemskap kan medföra. På så sätt skulle t.ex. länderna på Balkan successivt kunna knytas allt närmare i ett fördjupat samarbete syftande till fullt medlemskap i EU.

9 Flyktingpolitiken

9.1 Gemensamma miniminormer på humanitär grund

I takt med att medlemsstaternas lagstiftning harmoniseras i allt större utsträckning är det av stor betydelse att även det gemensamma arbetet på asylområdet stärks. Det har dock visat sig svårt att komma överens om ömsesidiga ståndpunkter, och arbetet med att lägga en grund för en gemensam asylpolitik har dröjt. De direktiv som genomförts och håller på att genomföras inom ramen för den första etappen av EU:s asylpolitik inverkar på medlemsstaternas asylprövning i hög utsträckning redan idag. Det är därför av yttersta vikt att samarbetet utvecklas och fördjupas i snabbare takt än tidigare.

EU och dess medlemsstater måste på plats bekämpa orsakerna till att människor tvingas fly och bege sig till andra länder. Genom vårt medlemskap i EU kan vi verka för att mobilisera omfattande stöd till de människor som

tvingas på flykt genom ett mer direkt stöd till grannstater som ger dem skydd. Detta är dock inget alternativ utan utgör ett komplement till att ge människor som faktiskt flyr skydd. Folkpartiet liberalerna vill ha en europeisk flyktingpolitik som bättre fördelar flyktingströmmar mellan de europeiska länderna. För att försäkra att alla länder tar sitt ansvar krävs det gemensamma regler i unionen. Folkpartiet liberalerna anser att den gemensamma politiken skall utformas med minimiregler som bevarar det enskilda landets möjlighet att föra en mer solidarisk politik. En gemensam flyktingpolitik i EU får dock inte vara så löslig och mellanstatlig, uppåt och nedåt, att medlemsländer i praktiken kan välja att vara snålare i fråga om flyktingmottagande och asyl än de är idag; alla EU-länder måste förmås vara med och ta ansvar för helheten i EU:s flykting- och asylpolitik, inklusive den sammantagna nivån på flyktingmottagande och asyl. Den gemensamma politiken måste sålunda vara så bindande att det inte kan skapas en negativ spiral beträffande EU-ländernas samlade flyktingmottagande.

Det är med oro som vi kunnat följa de senaste årens skärpning av asylpolitiken i samtliga EU-länder. Den tendens som kan skönjas, att Europa sviker sitt humana uppdrag, är mycket allvarlig. Andra länder och regioner ser på Europa som en förebild och tar efter den praxis som bildas i Europa. En mer restriktiv europeisk flyktingpolitik riskerar därför att leda till en kraftigt förvärrad flyktingsituation i världen genom att fler länder följer Europas exempel.

9.2 En gemensam asylpolitik med hänsyn till Genèvekonventionen

Förslaget om medlemsstaternas procedurer för att bevilja och återkalla flyktingstatus har diskuterats i flera år, och den överenskommelse som nåddes på ministerrådet i april 2004 innehöll alltför många undantag och var alltför otydligt för att antas, varför förslaget återigen skickats till Europaparlamentet för ett andra yttrande. Direktivet är centralt för medlemsstaternas fortsatta arbete inom asylpolitiken. En person som flyr sitt hemland skall betraktas på samma sätt oavsett om personen söker asyl i Italien, Spanien eller i Sverige.

Direktivets förslag om möjligheten till påskyndade förfaranden när de asylsökande kommer från ett s.k. säkert ursprungsland och ansökan därför kan anses vara ogrundad är, enligt Folkpartiets förmenande, olyckligt. En grundläggande del av den internationella flyktingrätten är att varje asylsökande skall behandlas individuellt. Av den anledningen bör begrepp som säkra ursprungslander/säkra tredjeländer användas med stor försiktighet. En individuell prövning måste alltid göras, då inget land kan med automatik klassificeras som säkert.

Samtliga EU:s medlemsstater har ratificerat Genèvekonventionen om mänskliga rättigheter. Det är Folkpartiets bestämda uppfattning att den europeiska asylrättens grund måste vila på densamma. Vi anser att förslaget om att inrätta s.k. skyddszoner för asylsökande och att upprätta listor för säkra ursprungslander /säkra tredjeländer åsidosätter denna asylrätt. Det är därför

Fel! Okänt namn på

olyckligt att denna fråga återigen förts upp på EU:s dagordning för behandling, då förslag som dessa inte borde vara förenliga med internationella konventioner som medlemsstaterna redan undertecknat. Den svenska regeringen måste med kraft motverka asylförslag som bryter mot internationell flyktingrätt.

10 Reformera EU:s utvecklings- och biståndspolitik

Som ett av de rikaste områdena på vårt klot har Europa ett ansvar för att minska klyftorna mellan rika och fattiga. Den europeiska unionen bygger på gemensamma värderingar som bl.a. kommer till uttryck i fördragen. Kampen för demokrati, rättsstatens principer och försvaret för mänskliga rättigheter är grundläggande för det europeiska samarbetet. Detta måste tydligt präglade även biståndspolitiken.

Demokrati skall vara det övergripande målet för EU:s utvecklings- och biståndspolitik. Sannolikt går inte detta att åstadkomma med mindre än att EU-länderna beslutar sig för en genomgripande reform av biståndspolitikens mål och institutioner. EU:s utvecklingspolitik måste också präglas av högre kompetens och en större närvaro i de länder man samarbetar med.

Som en naturlig följd av ett mer demokratiorienterat utvecklingssamarbete bör EU också aktivt stödja demokratirörelser i diktaturregimer, i kampen för demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter.

Folkpartiet liberalerna menar vidare att EU bör ställa tydliga krav på demokrati i de länder som mottar EU-bistånd samt att möjligheten att fasa ut bistånd till länder som inte visar på en trovärdig vilja att genomföra reformer i demokratisk riktning bör införas. Den svenska regeringen bör inom EU verka för förändringar i denna riktning.

EU-biståndet har kritiserats för en alltför ogenomtränglig byråkrati. Denna försvårar på flera sätt genomförandet av biståndsinsatser och kontroll av dessa. Arbetet med att reformera EU:s biståndspolitik pågår och är inne i sitt slutskede. Bland annat kommer administrationen av biståndet att koncentreras till mottagarländerna i högre grad än tidigare. Det är positivt. Administrationen har i alltför stor utsträckning varit centrerad till Bryssel. Biståndsutbetalningar har kraftigt försenats, vilket har lett till negativa konsekvenser för mottagarländerna. Sverige bör vara ledande i arbetet med att driva på reformeringen av EU:s biståndspolitik.

I översynen av EU:s utvecklingssamarbete måste frågan om koordineringen av utvecklingssamarbetet lyftas fram och resultera i ett långt mera enigt uppträdande av EU i olika internationella organisationer. EU uppträder idag splittrat och får inte alls det inflytande som vore motiverat som en följd av unionens stora bidrag relativt sett i både FN och Världsbanken.

Den absolut viktigaste utvecklingshjälpen är frihandel. Europa skall gå i spetsen i kampen för global frihandel. Genom EU:s handelsavtal med länderna i tredje världen har handelshinder avskaffats på många varor, men knapp-

ast på de varukategorier som är viktiga för exportländerna. Systemen med preferensavtal är också krångliga och svåra att administrera både i exportländerna och EU. Exempelvis har EU stränga handelshinder för teko-, stål- och jordbruksprodukter. EU-kommissionen har också möjlighet att begränsa importen då ett medlemsland klagat på konkurrensen utifrån. Detta bör Sverige bekämpa. Det är just då u-ländernas varor kan konkurrera som deras tillträde till marknaden är önskvärd både för dem och för EU:s konsumenter. EU måste snarast möjligt avskaffa kvoterna inom bl.a. tekoområdet och driva på så att världens tekohandel blir fri 2006. EU:s system för antidumpingåtgärder måste inskränkas väsentligt.

Över hälften av EU:s budget används till jordbruksstöd, samtidigt som jordbrukssektorn är väl skyddad från konkurrens från utländska importörer. Detta får en mycket snedvridande och destabiliserande effekt i världsekonomin. Speciellt allvarligt är detta för utvecklingsländerna. Jordbruket är nämligen ett område där många u-länder är konkurrenskraftiga gentemot i-världens producenter, men EU:s gemensamma jordbrukspolitik sätter upp hinder genom prisdumping och importhinder. Den gemensamma jordbrukspolitiken är djupt osolidarisk och måste omgående avregleras.

11 En gemensam utrikes- och säkerhetspolitiken

För oss liberaler är det av grundläggande betydelse att hela tiden hålla i minnet att EU bildades för att bryta en tusenårig tradition av krig. Fred är och förblir det allra djupaste syftet med samarbetet.

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP) bygger på respekt för internationella konventioner, mänskliga rättigheter, bistånd, handel och nationsbyggande. Genom GUSP har viktiga insatser kunnat göras på Balkan, i Afghanistan och Kongo.

Efter EU:s misslyckande på Balkan i början av 1990-talet framstår det som oerhört angeläget att EU har förmåga att kunna agera i sitt eget närområde och i tid kunna tillhandahålla personal och resurser för konflikthantering och fredsbevarande insatser. Genom Amsterdamfördraget fick EU ökade befogenheter inom utrikes- och säkerhetspolitiken. Ett viktigt steg var inrättandet av posten som EU:s generalsekreterare som EU:s högste representant för utrikespolitiken. Denna person leder bl.a. analys- och planeringsenheten.

EU fick också möjligheter att utföra humanitära insatser, fredsbevarande samt fredsskapande uppgifter. Dessa uppgifter specificerades vid toppmötet i Helsingfors i december 1999. Där beslöts att EU skall införa en militär och civil kapacitet för att genomföra krishantering och fredsbevarande uppgifter. En styrka på minst 60 000 soldater skall kunna vara redo att sättas in för dessa uppdrag liksom 5 000 poliser och 300 administratörer. EU har också en ständig politisk säkerhetskommitté och en samordningsmekanism för civil krishantering.

Fel! Okänt namn på

Den 18 juni 2004 lyckades EU:s stats- och regeringschefer, under det dåvarande irländska ordförandeskapets ledning, komma överens om en ny konstitution för unionen. Den nya EU-konstitutionen innehåller överenskommelser om en utbyggd europeisk försvars- och säkerhetspolitik. Upprättandet av EU:s nya snabbinsatsstyrka genomförs inom ramen för nuvarande fördrag och är inte beroende av den nya konstitutionen. Snabbinsatsstyrkorna är tolv till antalet och skall kunna sättas in inom tio dagar från beslut och var som helst inom en radie på, till att börja med, 600 mil från Bryssel.

Europa måste tala med en röst i världspolitiken. En mer gemensam utrikespolitik är en förutsättning för att Europa skall kunna spela en viktig roll för att minska klyftor, förtryck och krigsrisker i världen. Upprättandet av snabbinsatsstyrkorna är en del i detta. Vi menar också att den höge representanten Javier Solana bör ges en större roll, även inom ramen för nuvarande fördrag, och förordar att EU skall ha en gemensam plats i FN:s säkerhetsråd.

Folkpartiet tror att EU vid sidan av Nato har en roll att spela för säkerheten i Europa. EU har idag kapacitet att agera självständigt med krishanteringsinsatser runt om i världen. Det har hittills skett på Balkan och i Kongo. Folkpartiet välkomnar att de möjligheterna nu utvecklats ytterligare. I och med detta slås fast att krishantering är en viktig uppgift för EU i framtiden. Förankring hos medborgarna, särskilt genom insyn och demokratisk kontroll, är en förutsättning för att den europeiska säkerhets- och försvarspolitikerna skall bli trovärdig. Vi ställer oss också positiva till att EU:s civila krishantering stärkts.

11.1 Stärk den transatlantiska länken

För oss liberaler är det självklart att Natolänken mellan Europa och Nordamerika spelar en fundamental roll inte bara för utvecklingen av EU:s krishanteringsförmåga, utan även för Sveriges roll i det europeiska säkerhetsbygandet. Det är viktigt att bibehålla USA:s fortsatta engagemang i den nordatlantiska regionen. Dock bör en bättre arbetsfördelning arbetas fram. EU-länder som Tyskland, Frankrike och Belgien bör modernisera sina försvarsmakter, minska värnpliktsarméernas storlek och öka sin militära samverkansförmåga med USA och Storbritannien för att därigenom axla ansvaret för sitt eget närområde.

Folkpartiet vill inte att EU i framtiden utvecklar ett parallellt försvar med egna säkerhetsförpliktelser. Vi menar istället att EU skall fungera som det europeiska benet i ett stärkt och utvecklat Nato. Strävan skall vara att bygga en alleuropeisk säkerhetsordning som vilar på ett tätt och jämbördigt samarbete mellan EU och USA. Sverige skall ge sitt bidrag till denna ordning bl.a. genom medlemskap i Nato. Folkpartiet utvecklar sin syn på säkerhetspolitik i en särskild motion (2005/06:U251).

12 Utveckla EU:s grannskapspolitik

I samband med EU:s utvidgning 2004 fick unionen fyra nya grannländer: Ryssland, Ukraina, Vitryssland och Moldavien. För att inte nya politiska, ekonomiska och sociala skiljelinjer mellan EU och dess nya grannländer skall uppstå har EU tagit beslut om en europeisk grannskapspolitik. Från början var denna tänkt att enbart innefatta grannarna i öster men har slutligen blivit en politik för samtliga grannar inklusive dem söder om Medelhavet som ingår i den s.k. Barcelonaprocessen. Så benämns EU:s samarbete med länderna kring Medelhavet.

Samarbetet syftar till att fred, stabilitet och välbefinnande skall komma grannarna till godo och bygger i hög grad på ett åtagande om gemensamma värderingar så som respekt för mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen, goda grannförbindelser och principerna om marknadsekonomi och hållbar utveckling. Engagemanget från EU kommer att bero på i vilken grad länderna delar dessa värderingar.

Folkpartiet är positivt inställt till grundtanken att skapa forum för dialoger och olika typer av ömsesidiga åtaganden som knyter dessa länder närmare till EU. Det innebär framför allt att främja den demokratiska utvecklingen i länderna och utvecklingen mot fungerande rättsstater. Av särskild vikt är också betoningen på handelspolitiska åtgärder, t.ex. ett ökat marknadstillträde för länderna.

Ett närmare samarbete ger oss även större möjligheter att arbeta för en bättre miljö, bekämpa gränsöverskridande brottslighet – inklusive slavhandel med kvinnor och barn samt terrorism – och verka för möjligheter till säkrare mat liksom ömsesidigt berikande kulturella och vetenskapliga impulser. Totalt sett är samarbetet viktigt för att sprida ytterligare stabilitet och fred. Det är också av yttersta vikt att EU:s grannskapspolitik utvecklas och specificeras så att den blir ett meningsfullt alternativ till medlemskap i väntan på det senare.

Folkpartiet anser dock att grannskapspolitiken bör fokusera på de östra grannarna med vilka vi delar landgräns och därmed är mer beroende av. Sverige bör verka för att EU inte ägnar länderna mindre engagemang och intresse, även om Barcelonaprocessens länder ingår i politikområdet. Sverige bör också verka för att de nya grannländerna skall ges ett medlemskapsperspektiv.

Barcelonaprocessen innehåller regelbundna toppmöten på utrikesminister-nivå mellan EU och de deltagande Medelhavsländerna. Det vore önskvärt med motsvarande toppmöten i österled med Ryssland, Ukraina, Moldavien, samt på sikt, Vitryssland för att diskutera gemensamma och gränsöverskridande ämnen.

Tio år efter Barcelonaprocessens tillkomst måste vi dock konstatera att tillräckliga framsteg vad avser demokrati, stabilitet och fred inte har uppnåtts. Nytt fokus krävs därför i processen, där satsningar på demokratiutveckling måste stå i centrum.

Ländernas handlingsplaner och deras genomförande kommer att finansieras via befintliga utvecklingsprogram så som Tacis och Meda. Från 2007 skall ett speciellt grannskapsinitiativ inrättas för att komplettera dessa genom fokus

Fel! Okänt namn på

på samarbete i gränsregionerna. Från Tacisprogrammet 2000–2006 erhåller länderna sammanlagt 3,1 miljarder euro, samtidigt som Medaprogrammet delar ut 5,3 miljarder euro under samma period. För perioden 2000–2007 har EIB dessutom fått mandat att låna ut 6,4 miljarder euro till Medelhavsländerna. Med beaktande av att EU:s grannländer i öst omfattar 207 miljoner invånare är en förstärkning av biståndet till dessa länder nödvändigt.

Eftersom Vitryssland utvecklats mot diktatur har EU sedan 1997 lagt det ingångna partnerskaps- och samarbetsavtalet på is, och landet deltar inte i den nya grannskapspolitiken. Vi menar att det trots detta är av största vikt att EU ger ökat stöd till oppositionella demokratiska krafter i Vitryssland, inte minst inför det stundande presidentvalet om ett år. Folkpartiet har i andra sammanhang föreslagit att EU utarbetar en strategisk plan vad gäller Vitryssland, bl.a. för att stärka oppositionen i Vitryssland, där upprättandet av en ny demokrati-fond ingår som en central del.

13 Stärk den inre marknaden

Vi liberaler menar att samarbetet inom EU utgör en ovärderlig grund för Sveriges fortsatta ekonomiska utveckling och välfärd. Nationsgränserna betyder allt mindre, och internationellt samarbete är avgörande för vår möjlighet att skapa god miljö för tillväxt och entreprenörskap.

Den inre marknaden och den ekonomiska integrationen utgör på flera sätt grunden och startpunkten för EU-samarbetet. En av EU:s största förtjänster är att utbyte av varor och tjänster inom Europa befriats från många handelshinder. Forskare liksom de som arbetar med utrikeshandel i praktiken är överens om att detta medför ökad handel, som bidrar till den ekonomiskt tillväxten och i sin tur ger högre inkomster. Dessa effekter förstärks av valutasamarbetet, euron. Trots detta lider Europa av hög arbetslöshet och en alltför långsam takt i det ekonomiska reformarbetet. För att kunna vara en verklig ekonomisk kraft att räkna med i konkurrensen med Nordamerika och Asien, måste Lissabonprocessen skyndas på, och fokuseras på tillväxt och sysselsättning, samt satsningar görs på tjänstesektorn, som har störst chans att växa i framtiden. Det s.k. tjänstehandelsdirektivet är en viktig komponent för att få fart på Lissabonprocessen.

Tjänstehandelsdirektivet har stor betydelse för Europas, och Sveriges, framtida ekonomiska utveckling. Därför beklagar vi att processen dragit ut på tiden och att innehållet urvattnats. Vi menar att den svenska regeringen bör ompröva sin inställning i fråga om direktivet och i EU driva att tjänstedirektivet antas så snart som möjligt.

Den svenska lagen Lex Britannia har diskuterats flitigt i den svenska debatten om tjänstedirektivet. Lagen ger fackliga organisationer rätt att vidta stridsåtgärder mot ett utländskt företag om de anser att social dumpning föreligger. Facket har denna rätt även när man inte har några medlemmar på den aktuella arbetsplatsen. När denna lag infördes var Folkpartiet emot den bl.a.

av det skälet att EG-rätten förmodligen skulle reglera förhållandet på ett för gemenskapen likartat sätt. Denna process är nu på gång.

Det europeiska samarbetet underlättar för både företagen och konsumenterna. Dagens konsumenter är medvetna och ställer krav, men de behöver information och tydligare regler. Därför är det av största vikt att tydliga regler för garantier, tvistelösning, produktsäkerhet, återtagande, omleverans och reparation skall gälla i hela Europa, det gynnar både konsumenter och små tillverkare. Tjänstehandelsdirektivets krav på en harmonisering av lagstiftningen rörande konsumentskydd är sålunda av stor betydelse i detta sammanhang.

Skattepolitiken utgör en viktig del i den ekonomiska politiken, och dess funktion är att finansiera offentliga utgifter. Eftersom den offentliga sektorn är av olika storlek och inriktning i de olika EU-länderna anser vi inte att det finns anledning att lägga beslut om skattesatser på en gemensam EU-nivå. Vilket skattetryck och vilken kombination av olika skatter som ett enskilt land väljer skall vara upp till varje enskilt medlemslands parlament att avgöra. Det skall inte fördölja att det i praktiken blir en konvergens genom gränshandel och människors och företags rörlighet. Konvergensen beträffande skatt på internationellt mycket rörligt kapital medför förhoppningsvis en snar anpassning av de svenska kapitalskatterna.

Vilka skattesatser och vilket skattesystem ett enskilt land har är av stor betydelse för det landets ekonomi och möjligheterna till jobb och tillväxt. Det land som har höga skatter måste erbjuda motsvarande stora fördelar för att inte företag och individer skall välja att etablera sig på andra ställen i världen eller inom EU.

Den fria rörligheten för kapital gör att människor har möjlighet att placera sina pengar var de vill. Den fria rörligheten för varor och tjänster gör att människor i princip kan göra sina inköp varifrån som helst. En viss harmonisering av skatterna på arbete, företagande och konsumtion kommer – som sagt – att ske på grund av gränshandel, individers rörlighet, företagens rörlighet och annat som kan göra skattebaserna internationellt mer rörliga än förr. Just EU:s betydelse för det större skeendet med allt rörligare skattebaser bör dock inte överdrivas.

EU:s medlemsländer har beslutat att med hjälp av mätbara kriterier, s.k. benchmarking, göra regelbundna uppföljningar av det nationella arbetet inom social- och arbetsmarknadspolitik. Vi tror att detta är en bättre väg att gå än att i detalj lagstifta om en enda europeisk politik. Länderna har mycket att lära av varandra, och vi liberaler är emot en uppifrån kommande rikriktning av t.ex. grundskola, barnbidrag, dagisavgifter och föräldraledighet. Frågor av denna karaktär skall inte tillhöra EU:s uppgifter. Här bör närhetsprincipen tillämpas så långt det är möjligt. Det blir då rätt nivå för att utkräva ansvar.

Folkpartiet värnar den fria forskningen och är därför kritiskt till de centraliseringstendenser som kan skönjas vad gäller EU:s forskningspolitik. Den fria forskningen har från effektivitetssynpunkt visat sig överlägsen den politiskt styrda forskningen. Sverige bör motverka alla tendenser till centralisering av EU:s forskningspolitik.

Fel! Okänt namn på

14 Sysselsättning och sociala frågor

Vi liberaler vill verka för en bättre fungerande arbetsmarknad och högre sysselsättning. Arbetslösheten är ett stort mänskligt, socialt och ekonomiskt problem i Europa idag. Samtidigt som Europa har arbetslöshet finns arbetskraftsbrist inom olika sektorer. Det innebär dock inte att vi anser att det skall inrättas en gemensam sysselsättningspolitik. Sysselsättningen tillhör de frågor som bäst löses nationellt eller regionalt.

För att klara arbetslösheten måste företag på Europamarknaden stå starka i konkurrensen. Fortfarande utgör höga skatter, begränsningar av arbetskraftsinvandringen och krångliga regler på arbetsmarknaden hinder för företagande och investeringar i Europa, inte minst i Sverige. Dessa hinder mot en väl fungerande inre marknad måste elimineras om Europa skall kunna behålla sin konkurrenskraft och bekämpa en fortsatt ökning av arbetslösheten.

När det gäller den sociala dimensionen är det vår övertygelse att frågor om välfärdssystem, skattetryck och relationer på arbetsmarknaden i allt väsentligt är frågor som ligger, och skall ligga, på medlemsstaterna själva att besluta om. Folkpartiet anser att det är nödvändigt att se över den s.k. sociala stadgan i syfte att minska detaljregleringen och ompröva fördelningen av beslutsfattande mellan Europainivå och nationell nivå.

15 Inför ett arbetstillstånd för hela EU

Den demografiska utvecklingen i det gamla Europa visar att det behövs fler, inte färre, invandrare. Bristen på arbetskraft hämmar tillväxten i Europa och kommer på sikt att hota välfärden. Vi menar därför att Europa borde öppnas för arbetskraftsinvandring, även för länder utanför EU. Vi vill inrätta ett enkelt system för arbetskraftsinvandrare till EU som är begripligt, obyråkratiskt och generöst. Alla som fått en anställning och som kan försörja sig själva skall också kunna få ett arbetstillstånd, som gäller för hela EU.

16 Reformera jordbrukspolitiken och regionalpolitiken

En central aspekt av EU:s och medlemsländernas ekonomier är den gemensamma jordbrukspolitiken. Folkpartiet vill med enfaset poängtera att om EU även framöver skall kunna fungera som en motor för ekonomisk utveckling och välfärd i Europa, om miljön skall värnas, och om u-länderna skall ges möjlighet att växa genom att sälja jordbruksprodukter till EU:s medlemsländer utan handelshinder så krävs omfattande liberaliserande reformer av unionens jordbrukspolitik. Problemen med den förda europeiska jordbrukspolitiken är många. Den präglas av kraftig överproduktion. Detta medför dum-

på världsmarknadspriser, som slår ut jordbruk i u-länder – och omöjliggör framväxten av en lokal livsmedelsproduktion. Jordbruksproduktionen i Europa är kraftigt specialiserad. Detta har medfört negativa effekter på miljön och i några fall äventyrat människors och djurs hälsa. Metoderna har rest allvarliga etiska frågor om förhållandet mellan människa och djur.

Jordbrukspolitiken måste avregleras till år 2015 och gemensamma åtgärder fokuseras på miljöfrågor och landsbygdsutveckling, vilket gynnar inte minst de nya medlemsländerna. Vi måste ge u-länder möjlighet att bedriva inhemsk handel samt ge dem tillgång till den viktiga Europamarknaden.

Folkpartiet liberalerna vill se en snabb WTO-uppgörelse om avreglering av Europas och USA:s jordbruksmarknader med slopade handelshinder, fritt marknadstillträde för godkända produkter från fattiga länder. USA:s protektionistiska jordbrukspolitik är mycket oroande och har dessvärre haft Europas jordbruksprotektionister som förebild.

EU:s handelsministrar har visserligen kommit överens om att successivt avskaffa handelshinder för import av varor från de 48 minst utvecklade länderna i världen (MUL). Men först år 2009 skall importen från denna begränsade krets av länder av samtliga jordbruksvaror vara tullfri, vilket inte hindrar EU från att fortsätta med andra typer av handelshinder. Överenskommelsen innefattade alltså inte alla u-länder, utan bara de minst utvecklade. Detta är enligt Folkpartiets uppfattning helt otillräckligt. Ett avskaffande av handelshinder måste ske betydligt mer skyndsamt och innefatta alla länder och alla former av handelshinder och handelshindrande subventioner.

Genom ökad import till EU t.ex. av livsmedel kan priset även på inhemskt producerade produkter falla. Det tjänar konsumenterna och miljön på. Det krävs även skärpta regler för europeisk matproduktion: nej till långa djurtransporter, nej till antibiotika i djurfoder och högre avgifter på bekämpningsmedel med miljöpåverkan.

Dessutom bör EU:s fiskeavtal med tredjeland omedelbart sägas upp. Istället ska EU låta de fattiga länderna bygga sina egna fiskeflottor och låta deras fisk säljas fritt till EU.

Vidare välkomnar Folkpartiet den s.k. sockerreformen som syftar till att marknadsanpassa sockerproduktionen i EU och i praktiken minska dagens överproduktion. Det är viktigt att reformen genomförs utan onödig fördröjning.

Även EU:s regionalpolitik måste reformeras radikalt. Reglerna är alltför krångliga. De skapar en blankethysteri och leder till ökade kostnader, byråkrati och ineffektivitet. Solidariteten inom unionen talar för att rikare länder stöder fattigare; det motiverar förekomsten av en gemensam regionalpolitik. Men regionalpolitiken måste få en annan utformning och inriktning, inte minst sett i perspektivet av unionens östutvidgning. Regionalpolitiken skall koncentreras på att stötta de allra fattigaste regionerna i de nya medlemsländerna. Det innebär en omprioritering från de regioner som idag får stöd. Huvuddelen av regionalstödet skall skötas av länderna själva. Företagsspecifika stöd bör inte alls förekomma.

Fel! Okänt namn på

17 EU:s budget

Vad gäller EU:s budget förespråkar vi en medlemsavgift på ca 1 procent av BNP, att som vi tidigare nämnt, mer av EU-budgeten satsas på stöd till fattiga människor i de fattigaste medlemsländerna, att mindre stöd ges till jordbruket och inget stöd ges till regioner i EU:s rika medlemsländer. EU:s budget bör i större utsträckning slussa medel till forsknings- och utvecklingsprojekt, som dessutom bör avbyråkratiseras och kvalitetssäkras bättre än idag. EU:s revisionsrätt bör ses över så att dess effektivitet med 25 (och senare 27) medlemsstater säkerställs.

18 Ett utökat samarbete för brottsbekämpning

För att på ett effektivt sätt komma till rätta med den grova organiserade brottsligheten är ett intensifierat EU-samarbete nödvändigt. I kampen mot terrorism, människohandel, narkotika, penningtvätt, osv. måste EU-länderna samarbeta. För att bekämpa kriminella grupperas gränsöverskridande brottslighet är det nödvändigt med ett utökat samarbete och en harmonisering av EU-ländernas lagstiftning.

EU:s utvidgning har förändrat förutsättningarna för ett effektivt gränsskydd. De nya medlemsstaternas inträde i EU innebär ökade möjligheter att bekämpa och pressa tillbaka kriminalitet och korruption.

Både tullen och polisen bedömer dock att kriminaliteten och smuglingen från de nya medlemsländerna kommer att öka om inget görs. Detta hänger bl.a. samman med att möjligheterna till kontroll förändrats genom utvidgningen. Det ökande resandet och handelsutbytet, med fler handelsvägar, är positivt. Dock kan man befara att antalet smugglingsförsök kommer att öka liksom annan gränsöverskridande brottslighet. Därför är det djupt otillfredsställande att den permanenta tullnärvaron försvunnit på stora delar av Östersjökusten, inklusive Gotland.

EU-utvidgningen förstärker kraven på ett förändrat arbetssätt inom tullen. Fokus måste, vid sidan av en ökad närvaro vid gränsen, än tydligare ligga på underrättelsearbete och informationsinhämtning.

Europols resurser och befogenheter bör utvecklas i riktning mot en europeisk polismyndighet – ”Europas FBI” – som ett viktigt komplement till de nationella polisstyrkorna. Ytterst skall naturligtvis varje medlemsland behålla ansvaret för insatser på sitt eget territorium. Europol skall kunna ha det polisiära ansvaret för brottsutredningar när fler länder är inblandade. I samverkan med åklagarsamarbetet Eurojust skall Europol kunna beordra att spaningsåtgärder och samtidiga tillslag sker i flera länder – åtgärder som ett medlemsland får neka bara om särskilda skäl kan åberopas. Underrättelsesamarbetet mellan medlemsländernas säkerhetstjänster måste stärkas.

Ytterst har naturligtvis varje medlemsland ansvaret för upprätthållandet av lag och ordning på sitt eget territorium. Det kan aldrig bli fråga om att ett medlemsland har polispersonal i ett annat medlemsland mot det andra landets vilja. De element av överstatlighet vi föreslår på detta område rubbar inte statssuveräniteten men kommer att leda till en effektivare brottsbekämpning.

Inom narkotikaområdet finns det olika värderingar och politik i de olika medlemsstaterna. Folkpartiet accepterar inte lagstiftning som skulle släppa fram vad som på en del håll i förringande syfte kallas lätta droger eller s.k. coffee shops inom EU.

Sammantaget menar vi att samarbetet på det rättsliga området bör fördjupas inom ramen för nuvarande fördrag.

18.1 Bekämpa slavhandel med kvinnor och barn

En allvarlig typ av kriminalitet och ett flagrant brott mot grundläggande mänskliga rättigheter är slavhandeln med kvinnor och barn. Denna vämjeliga företeelse är ett växande problem i Europa. Det är framför allt östeuropeiska och ryska kvinnor och barn som utnyttjas i sina hemländer eller som förs till andra länder i Europa där de tvingas arbeta som prostituerade. Slavhandeln med kvinnor styrs av internationella ligor och utgör en stor del av den organiserade brottsligheten. Många av kvinnorna har sålts till bordeller i EU-länderna, medan andra kvinnor hamnar i sexindustrin i andra länder.

Sedan några år tillbaka finns det konventioner som förbjuder handel med kvinnor och barn. På grund av brottets internationella karaktär är det emellertid ofta mycket problematiskt att upprätthålla bestämmelserna då nationella domstolar ofta saknar befogenheter att vidta åtgärder. Inom det utvidgade EU är det viktigt att Sverige driver kravet på EU och medlemsländerna att alla bör lägga mer resurser och politiskt – särskilt rättspolitiskt – engagemang på att bekämpa kvinnohandel med utbildning, polis- och åklaragarinsatser.

Långsiktigt kan kampen mot handel med kvinnor och barn inte vinnas, bara motverkas, i Sverige eller övriga EU. Den kan bara vinnas genom att levnadsbetingelserna i ursprungsländerna blir drägliga och rättsamhället där stabilt. Vi vill därför prioritera ekonomiskt och rättsligt samarbete samt biståndssamarbete som förbättrar försörjningsmöjligheterna hemma för människor, särskilt kvinnor, i de länder som idag tjänar som ursprungsländer för människohandeln med kvinnor och barn. Europa behöver tillåta arbetskraftsinvandring så att unga kvinnor i desperat jakt på inkomster inte skall behöva riskera att hamna i kriminella ligors klor.

19 Stärk EU:s arbetet för miljön

Vi liberaler är övertygade om att EU har unika möjligheter att minska de gränsöverskridande miljöproblemen. Miljön är ett typexempel på frågekomplex där hållbara lösningar endast finns på internationell nivå. Möjligheterna

Fel! Okänt namn på

till bindande överstatliga beslut, och att ställa länder till svars som inte följer reglerna, bör inom miljöområdet utnyttjas till fullo av EU. Med rätt beslut på rätt nivåer kan EU utvecklas till världens bästa miljöorganisation.

Genom att vi i EU fattar gemensamma beslut om miljökrav inom industrin och andra samhällssektorer så vet alla länder att deras industrier inte blir utsatta för konkurrens av industrier med lindrigare krav inom unionen. Då blir det lättare att få med alla länder på strängare miljöregler. Om varje land skulle fatta beslut om regler var för sig skulle det bli mycket svårare att ställa lika långtgående krav eftersom orättvis konkurrens alltid skulle tas upp som motargument.

19.1 En effektiv klimatpolitik

Klimatförändringen är ett allvarligt miljöproblem. Utsläppen av växthusgaser måste därför minskas radikalt framöver. Detta kräver effektiva ekonomiska styrmedel, lämpligen i form av utsläppsrätter eller en koldioxidavgift. Av olika administrativa skäl är systemet med utsläppsrätter mer lämpat som styrmedel i vissa fall medan en koldioxidavgift kan vara mer praktisk i andra fall. Systemet med utsläppsrätter är ganska nytt, åtminstone för europeiskt tänkande, och det är därför värdefullt att det prövas nu under treårsperioden 2005–2007 inom EU.

För att fungera effektivt måste utsläppsrätterna fördelas genom auktion inom hela EU och inte som idag delas ut gratis. Med kravet på att ha utsläppsrätter för sina utsläpp får företagen ett incitament att påverka den tekniska utvecklingen i rätt riktning. De som till lägst kostnad kan minska sina utsläpp kommer att göra detta först, och det kommer dessutom alltid att finnas incitament för alla att minska sina utsläpp ytterligare. Det blir lönsamt att tillämpa och forska mer om ny teknik och testa innovationer som minskar utsläppen. Det är nu viktigt att EU går vidare med detta verktyg och överväger att dels inkludera fler sektorer i handeln, dels inkludera fler växthusgaser under kommande perioder.

För att fungera effektivt måste koldioxidavgiften vara så lika som möjligt i alla länder. En del länder vill undvika höga koldioxidavgifter på sina konkurrensutsatta sektorer för att en sådan avgift försämrar företagets konkurrenskraft. Det är därför angeläget att EU beslutar om en lägsta nivå för koldioxidavgiften i EU-länderna. En sådan avgift bör ses som en miljöfråga och inte en skattefråga. Därför bör bindande beslut om denna avgift fattas som ett majoritetsbeslut i ministerrådet. Enhällighet bör alltså inte krävas.

I det partiella vakuum som uppstått på den internationella arenan efter det att Kyotoavtalet förkastats av Bushadministrationen i USA, anser vi liberaler att det är av större vikt än någonsin att EU tar långsiktiga globala och regionala initiativ på klimatområdet angående utvecklingen efter år 2010.

19.2 En ny havsmiljöpolitik

Folkpartiet anser att det går att möta hoten mot haven och den speciellt utsatta Östersjön. Det är och har varit vårt budskap i såväl riksdag som EU-parlament. EU:s utvidgning innebär en avgörande förändring och en helt ny möjlighet i förvaltningen av Östersjön. Detta hav bör bli pilotområde för en helt ny förvaltningsstrategi. Syftet med att göra Östersjön till ett internationellt pilotprojekt är att bygga upp ett så starkt och heltäckande skydd av Östersjöns marina miljö att fungerande ekosystem kan återskapas och en långsiktigt uthållig utveckling skall kunna garanteras.

Det är helt avgörande att en europeisk marin strategi nu tas fram. Det grundliga arbete som lagts ned under tre år får inte vara ogjort. Här måste Sverige agera kraftfullt och trycka på för att så skall ske – att i en sådan tvärssektoriell strategi fastställa att havet skall nyttjas på ett hållbart sätt, med utgångspunkt från försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen. Kommande generationers nyttjande av haven och de marina ekosystemens möjligheter att svara på förändringar måste säkerställas. Denna grund måste finnas när andra strategier sedan läggs fast.

19.3 Ökad kärnsäkerhet

Kärnsäkerheten i Ryssland, i östra och centrala Europa utgör ett viktigt mål för EU:s biståndsinsatser. Den bristande säkerheten i kärnkraftverken där är ett allvarligt miljöhot mot hela vår kontinent, likväl som det utgör en direkt och påtaglig fara för människorna i den omkringliggande regionen. Målet måste vara att främja en säker energiproduktion. Bättre hushållning med energi och effektivare energidistribution skulle minska den totala energianvändningen. Genom framför allt Rysslands WTO-medlemskap om några år kommer dess subventionering av energikonsumtion att minska.

19.4 Miljökrav på varor

Folkpartiet anser att EU också bör kunna spela en avgörande roll i frågor om miljökrav på varor. EU har t.ex. varit pådrivande och helt avgörande för att få strängare avgasregler på bilar i alla medlemsländer. EU måste driva på i arbetet för att se till att varor inte är miljöfarliga, eftersom den gränslösa marknaden begränsar möjligheten till nationella särregler. Det gäller inte minst regler och förbud i fråga om miljöfarliga ämnen, som t.ex. kadmium, kvicksilver och vissa flamskyddsmedel.

EU:s inre marknad ger rätt till fri handel med varor men ger också möjlighet att ställa hårdare gemensamma krav på att varorna inte är farliga. EU arbetar med att ta fram ett nytt regelverk för att kunna kontrollera användandet av kemikalier. Det föreslagna systemet heter Reach och står för Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals. Det är av största vikt att

Fel! Okänt namn på

denna lagstiftning snarast drivs igenom och att den svenska regeringen kraftfullt verkar i denna riktning.

20 Säkrare och sundare livsmedel i EU

Vi liberaler vill verka för säkrare och sundare livsmedel i EU. Målet bör vara att utforma en gemensam europeisk livsmedelspolitik, som gör det möjligt för människor att känna trygghet med vad de äter – oavsett om de befinner sig på Algarvekusten i Portugal eller i finska Karelen. Dioxinskandalen i Belgien och fallen med galna ko-sjukan i stora delar av Europa visar falskheten i påståenden från producenthåll om att vi i Europa visserligen betalar mer för våra livsmedel men därmed får säkrare mat. En gemensam europeisk livsmedelspolitik är nödvändig för att vi effektivt skall kunna ta itu med säkerhetsproblemen.

Folkpartiet menar att höga krav på korrekt information måste ställas för att vi som konsumenter skall kunna vara säkra på vad vi köper. Det är därför nödvändigt att utveckla ett system för kontroll av märkningen. Producenten och försäljaren skall kunna bevisa att alla påståenden som görs om en vara är korrekta. EU bör införa en basnivå för livsmedelssäkerheten. Ett strikt säkerhetssystem måste vara lika för alla producenter i alla led i livsmedelskedjan inom hela unionen. Då innebär det inga handelshinder och ingen skillnad i konkurrensvillkor mellan företagen – alla får samma basförutsättningar.

EU behöver ett gemensamt regelverk för kontroll av livsmedel. De lokala inspektörerna måste ha ett starkt regelverk i ryggen. Kontrollen skall ske lokalt, regionalt och nationellt. För att kunna garantera att den nationella kontrollen fyller de uppställda kraven måste det ske en kontroll av kontrollanterna. Den nyligen inrättade europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA) bör ge goda möjligheter att arbetet med livsmedelssäkerhetsfrågorna får den tyngd de kräver. Detta har Folkpartiet på ett mycket framgångsrikt sätt verkat för genom Europaparlamentarikern Marit Paulsen när hon krävt ett ”matens FBI”. Det är viktigt att Sverige arbetar inom EU för att myndigheten får de resurser och det mandat som behövs.

EFSA tillkom delvis som en följd av BSE-skandalen. Det är uppenbart att problemen kring BSE pekar på brister i vår förmåga att upptäcka livsmedelsrelaterade sjukdomar och att göra rätt riskbedömningar inom livsmedelsproduktion. Regeringen bör vara pådrivande för att EFSA skall hitta och korrigera denna typ av systemfel. Myndigheten har dock inte fått det fulla ansvar som vi anser att den borde ha när det gäller kontroll och möjligheter att föreslå sanktioner. Rättssystemet är i princip en nationell angelägenhet, även på livsmedelsområdet, men det finns fall då det är nödvändigt att ha sanktionsmöjligheter på EU-nivå. Det handlar t.ex. om när ett livsmedelsproblem som drabbar konsumenterna uppstår i ett land och landets egna myndigheter uppenbarligen saknar förmåga eller vilja att ta itu med frågan. Vi anser därför att Sveriges regering skall verka för ett breddat mandat för den europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet.

Vi liberaler menar dock att det självklara kravet på att samtliga livsmedel måste vara säkra inte får medföra att den traditionella och regionala matkulturen i Europa går förlorad. Dessa produkter måste även fortsättningsvis få framställas på sedvanligt manér – även om detta innebär att alla regler inte följs fullständigt under tillverkningen eller tillagningen. Detta förutsätter emellertid ett certifierings- och/eller licensieringsförfarande samt att produkterna tydligt märks. På detta sätt garanteras mångfalden inom EU, samtidigt som valet är den enskilde konsumentens. Målet måste vara det självklara – att all mat skall vara ofarlig. Ett sådant system borde givetvis vara globalt. Men det som vi har makt och huvudsakligt ansvar för är den europeiska marknaden.

21 Narkotika, tobak och alkohol – större genomslag för folkhälsoperspektivet i EU

Den ökade användningen av tobak, alkohol och narkotika är allvarliga folkhälsoproblem, som delvis förvärrats under de senaste åren. Både EU:s regelverk och den allmänna utvecklingen inom EU spelar en viktig roll för våra möjligheter att komma till rätta med dessa problem.

Folkpartiet hävdar att folkhälsopolitiken i första hand bör vara ett område för den nationella politiken, men folkhälsofrågorna kan inte separeras från andra områden som t.ex. handelspolitiken och jordbrukspolitiken. Att Sverige är medlem av den Europeiska unionen påverkar våra möjligheter att föra en aktiv förebyggande folkhälsopolitik.

Folkpartiet har länge betonat vikten av att folkhälsoperspektivet får större genomslag i EU:s arbete och att bättre samarbete mellan medlemsländer i den riktningen krävs. Glädjande nog finns tecken på att man inom EU nu tar dessa frågor på större allvar, både genom skrivningar till ny konstitution och i enskilda länders agerande. Vi vill arbeta för ett EU som utnyttjar marknadsekonomins fördelar men som också låter sociala synpunkter och hänsyn till folkhälsan väga tyngre när det är motiverat.

I många västländer intensifieras nu arbetet mot tobaksbruket och rökningen minskar. Samtidigt ökar den i östra Europa och tredje världen. Svensk tobaksindustri verkar aktivt i Baltikum. Sverige bör där, liksom i övrigt i Europa och tredje världen, aktivt stödja arbetet mot tobaken, bl.a. genom Världshälsoorganisationen (WHO).

EU har en förhållandevis restriktiv tobakspolitik, i linje med sitt arbete för att förebygga cancer. Samtidigt subventioneras tobaksodlingar. Ett minimikrav är att ett avskaffande av stödet till tobaksodlingarna prioriteras inom arbetet för en generell avveckling av jordbruksstödet till 2015. Regeringen bör därför i Europeiska rådet kräva en tidsplan för avvecklingen så att denna fråga snarast kan behandlas av kommissionen.

Genom att regeringen och riksdagsmajoriteten vek sig för EU-kommissionärens Bolkesteins hotelser, och gick med på i praktiken obegränsad införsel av alkoholdrycker för privat bruk, har vi nu kommit i en situation

Fel! Okänt namn på

där införseln av spritdrycker bedöms vara större än Systembolagets försäljning. Tillsammans med de sänkningar av skatterna på starköl och vin som redan har vidtagits har detta bidragit till ökningen av alkoholkonsumtionen.

Som Folkpartiet framhöll när den avgörande eftergiften gjordes, blir det i längden mycket svårt för ett land att hålla väsentligt högre alkoholskatter än omvärlden, om man inte kan kontrollera införseln. Inte bara detaljhandelsmonopolet, utan hela alkoholpolitikens legitimitet hotas om allt större andel av den alkohol som konsumeras i Sverige köps utomlands. Vi förespråkar därför en generell sänkning av EU:s införselkvoter för alkohol. Därutöver borde varje medlemsstat ha större möjligheter att själva påverka sina egna kvoter.

Hur mycket alkoholskatten kan behöva sänkas och på vilka dryckesslag kommer Folkpartiet att ta ställning till i annat sammanhang.

Under Sverige ordförandeskap i EU 2001 beslöt EU:s ministerråd att uppdraga åt kommissionen att utforma ett förslag till EU-strategi mot alkoholskador. Detta arbete är nu mer angeläget än någonsin, inte minst genom EU:s utvidgning med ett antal länder med stora alkoholskador. Det är viktigt att det nu kommer fram en aktiv strategi, grundad på modern forskning och den erfarenhet som bl.a. finns i de nordiska länderna. Därvid kan de aktionsplaner som har utformats av WHO:s Europaregion vara till god vägledning. Som bekant är alla EU:s medlemsländer också med i WHO de har därmed deltagit i besluten om dess alkoholpolitik. En sådan strategi bör t.ex. göra det möjligt för Sverige och andra länder som så önskar att ha hårdare restriktioner mot alkoholreklam utan hinder av EU:s allmänna regelverk beträffande markandsförelse och "sales-promotion".

I Sveriges riksdag råder allmän uppslutning kring den restriktiva narkotikapolitiken. Det är en stor tillgång när narkotikafrågorna diskuteras i EU, inte minst i Europaparlamentet. Tack vare enigheten bland de svenska Europaparlamentarikerna har Sverige kunnat medverka till att försvara viktiga delar av en restriktiv narkotikapolitik. Att införa en mer tillåtande narkotikapolitik är inte förhandlingsbart. Det krävs ändå att politiker, polis, tjänstemän, folkbildningsorganisationer m.fl. är beredda att samla krafterna till gemensamma insatser. Denna strid är dock långt ifrån vunnen.

Regering och riksdag bör engagera sig aktivt för att föra ut de svenska, jämförelsevis goda, erfarenheterna av en restriktiv narkotikapolitik. Vår linje är att icke-medicinsk användning av narkotika bör förbjudas. Vi bör också kräva att EU:s organ för att följa narkotikafrågan utarbetar statistik som möjliggör rättvisande jämförelser mellan länder med olika narkotikapolitik, som t.ex. Nederländerna och Sverige.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 5 oktober 2005

Lars Leijonborg (fp)

Bo Könberg (fp)

Martin Andreasson (fp)

Tobias Krantz (fp)

Yvonne Ångström (fp)

Cecilia Wigström (fp)

Cecilia Wikström (fp)

Gabriel Romanus (fp)

Marita Aronson (fp)

Liselott Hagberg (fp)

Karin Pilsäter (fp)

Ulf Nilsson (fp)

Birgitta Ohlsson (fp)

Nina Lundström (fp)

Allan Widman (fp)